

कथा जनस्याभिनवा वधूरिव ॥

AI-1437

M. A. (Final)

Term End Examination, 2020-21

SANSKRIT

Paper : Fifth

(गद्यकाव्य, नाट्यशास्त्र तथा सौंदर्यशास्त्र)

Time Allowed : Three hours

Maximum Marks : 100

Minimum Pass Marks : 36

नोट : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

इकाई-I

1. अधस्तनेषु कयोश्चिदः द्वयोः व्याख्या समाधेयाः— 30

(क) स्फुरत्कलाला प विलास कोमला

करोति रागं हृदि कौतुकाधिकम् ।

रसेन शय्यां स्वयमभ्युपागता

(ख) यश्च मनसि धर्मेण, कोपे यमेन, प्रसादे धनदेन,
प्रतापे वह्निना, भुजे भुवा, द्वशि श्रिया, वाचि सरस्वत्या,
मुखे शशिना, बले मरुता, प्रज्ञायां सुरगुरूणा, रूपे
मनसिजेन, तेजसि सवित्रा, च वसता सर्वदेवमयस्य
प्रकटित-विश्वरूपाकृतेरनुकरोति भगवतो नारायणस्य ।

(ग) एकदा तु नातिदूरोदिते नवनलिनदल सम्पुट-
भिदिकिञ्चन् मुक्तपाटिलिम्नि भगवति सहस्रमरी-
चिमालिनि, राजानमास्थान-मण्डपगतमङ्गनाजनविरुद्धेन
वामपाश्वविलम्बिना कौक्षेयकेण सन्निहितविषधरेव
चन्दनलताभीषण रमणीयाकृतिः, अविरल-
चन्दनानुलेपन-धवलितस्तरनतटा उन्मज्जदशवत-
कुम्भमण्डलेव मन्दाकिनी, चूडामणि संक्रान्तप्रति-
बिम्बच्छलेन राजाज्ञेव मूर्तिमती राजभिः
शिरोभिरुह्यमाना, शरदिव कुत्रहंस धवलाम्बरा
जामदग्न्यपरशु-धारेव वसीकृत-सकल-राजमण्डला,
विन्ध्यवन भूमिरिव वेजलतावती, राज्याधिदेवतेव
विभ्रहिणी, प्रवीहारी समुपसृत्य क्षितितलनिहित जानु-
करकमल-सविनयमृद्वीत्—

(घ) देव । विदितसकलशास्त्रार्थः, राजनीतिप्रयोगकुशलः,
पुराणेतिहास-कथालापनिपुणः, वेदिता गीतश्रुतीनाम्,
काव्यनाटकाख्यानक-प्रभृतीनामपरिमितानां सुभाषिता-
नामध्येता स्वयञ्च कर्ता, परिहासालापपेशत्रः, वीणा-
वेणुमुरजप्रभृतीनां वाद्य विशेषाणामसमः श्रोता,
नृत्यप्रयोगदर्शन निपुणः, चित्राकर्मणिप्रवीणः, द्यूतत्या-
पोर प्रगल्भः, प्रणयकलहकुपितकामिनीप्रसादनोपाय
चतुरः, गजतुरगपुरुषस्त्रीलक्षणाभिज्ञः, सकलभूतलरत्न
भूतोऽयं वैशम्पायनो नाम शुकः ।

इकाई-II

2. 'कादम्बरी रसज्ञानमाहारोऽपि न रोचते' साधु विवेच्यताम् । 10

अथवा

गद्य साहित्ये बाणस्य स्थानम् स्थाप्यताम् ।

इकाई-III

3. अधोलिखितेषु कयोरपि द्वयोः व्याख्या कार्या— 20

- (क) दशधैव रसाश्रयम् ।
- (ख) वस्तु च द्विधा ।
- (ग) अर्थप्रकृतयः पञ्च ।

- (घ) विमर्शः ।
- (ङ) प्रतिमुखः ।

इकाई-IV

4. निम्नलिखितेषु द्वयोः व्याख्येयाः— 20

- (क) धीरललितनायकः ।
- (ख) शठ नायकः ।
- (ग) सात्विकः नायकः ।
- (घ) संकेतः ।
- (ङ) सात्त्वती वृत्तिः ।

इकाई-V

5. कश्चिद्वयोः समाधेयाः— 20

- (क) प्रहसनः
- (ख) व्यायोगः
- (ग) डिमः
- (घ) प्रकरणः
- (ङ) नाटकः